

**HIGHER SECONDARY
SAMPLE QUESTION PAPER
GANDHIAN STUDIES**

**GOVERNMENT OF KERALA
GENERAL EDUCATION DEPARTMENT**

SCERT - 2006 - '07

**STATE COUNCIL OF EDUCATIONAL RESEARCH AND TRAINING (SCERT)
Poojappura, Thiruvananthapuram-12
Kerala**

Guidelines for the preparation of question paper

- 1 Design and blue print should be prepared in advance.
- 2 Questions should have direct link with Curriculum objectives
- 3 More than one curriculum objectives can be clubbed
- 4 Room for assessing higher level of mental process should be assured
- 5 Different types of questions (objectives, short answer and essay) should be included.
- 6 Consider various cognitive levels (understanding, application, analysis, creative thinking, evaluation, etc)
- 7 Mere recalling type questions should be avoided
- 8 Open ended questions should be included
- 9 Question text and directions for answering should be in simple language, clear and comprehensive
- 10 Objective type questions should have higher mental process
- 11 All questions should aim at all levels of learners.
- 12 Flexibility regarding the type of questions, number of questions and order of questions should be ensured.
- 13 Life related questions should be included
- 14 Questions should reflect the classroom learning activities
- 15 Caution should be taken to avoid gender bias, communal sentiments etc
- 16 Sufficient and appropriate hints for answering may be given wherever necessary
- 17 Choice may be given subject to a maximum of 20% of the total scores. While giving internal choice, due attention may be given to select the same content area/cluster of curriculum objectives, scores, identical mental process involved etc
- 18 Maximum 2hrs for the subjects having 60 scores and 2 1/2 hrs for those having 80scores. 15 minutes should be given as cool off time for all subjects.
- 19 Questions may be framed so as to promote interest and positive attitudes towards learning.
- 20 Question paper shall be bilingual (English and Mother tongue). However technical terms shall be transliterated.
- 21 Score for objective types of questions should not exceed 20% of the total scores.

- 22 Maximum score for a question should not exceed 10% of the total score. Fractions may be avoided.
- 23 All questions should have an initial entry level, so that all students who have undergone the learning process can get minimum score. However the possibility of applying higher level mental process should also be explored.
- 24 Time allotted for a question should include the time for reading the question, understanding and writing the answer.

www.StudyGuideIndia.com

Guidelines for the Scoring Indicators

- 1 Total score is 60/80 and the time for answering is 2hrs/ 2 ½ hrs and cool off time - 15mts
- 2 Score should be mentioned in the question paper for each question texts.
- 3 Mental process should be considered while preparing the scoring key.
- 4 Scoring key should be simple and in clear language
- 5 Concept to be evaluated should be clear and specific
- 6 Scoring key for open ended questions should give due consideration to fairly wide possible range of responses. It may include sequencing of ideas, relevance, originality, creativity, level of thinking, presentation etc.
- 7 Reasonable spilt up may be given for the scores.
- 8 While evaluating the proficiency to express the knowledge constructed by the learner, limitations in language shall be ignored.

www.StudyGuidesIndia.com

Mental Process

- 1 Retrieves/recollects /retells information
- 2 Readily makes connections to new information based on past experience and formulates initial ideas/ concepts.
- 3 Detects similarities and differences
- 4 Classifies/categories/ organises information appropriately
- 5 Translates/ Transfer knowledge/ understanding and applies them in new situations
- 6 Establishes cause- effect relationship
- 7 Makes connection/ relates prior knowledge to new information/applies reasoning and draw inferences.
- 8 Communicates knowledge/understanding through different media
- 9 Imagines/ fantasises/designs/predicts based on received information.
- 10 Judges/appraises/evaluates the merits or demerits of an idea/ develops own solutions to a problem.

Curriculum Objectives

- 1 To acquaint the learners with the main ideas discussed in Hind Swaraj through textual study, class room discussion or seminar and prepare report.
- 2 To analyse Gandhiji's views on modern western civilisation through discussion, debate or assignment and help the learners to prepare a short report on Gandhi's views regarding the dangers inherent in modern western civilization.
- 3 To analyze Gandhiji's views on True civilization through assignment, seminar, discussion etc and prob out a report.
- 4 To acquaint the learner with Gandhi's Basic Economic ideas through assignment, seminar, illustration etc. and to prepare report.
- 5 To make a comparative study of centralised and decentralised economics through assignment, seminar or discussion and to prepare report.
- 6 To survey Gandhiji's views on mechanization and industrialization through brain storming, assignment, seminar etc.
- 7 To familiarise the learner with contemporary relevance of Gandhian economic ideas through seminar, debate, group discussion etc and to prepare report.
- 8 To analyze the superiority of Gandhian economic ideas through an assignment, panel discussion, brain storming and prepare report.
- 9 To discuss Gandhian concepts of Bread labour, Trusteeship and swadeshi, through seminar, Assignment, class test etc and to prepare report.
- 10 To analyse Gandhi's views on village and cottage industries through discussion, village camp, field visit, community study etc. and to prepare report.
- 11 To familiarise the learners with the philosophies of education through an assignment, group discussion, symposium etc and to prepare report.
- 12 To analyse Gandhi's critique of the British education system through seminar, assignment, panel discussion etc. and to prepare report.
- 13 To survey the various educational experiments conducted by Gandhi and thus trace the history of his scheme of education through group discussion, news bulletin, assignments etc and to prepare report.
- 14 To analyse the content and method of basic education through seminar, assignment, panel discussion etc. and to prepare report.
- 15 To study the history of the implementation of Basic education in Indian schools through discussion, brain storming, debate etc and to prepare a report.

- 16 To analyze the necessity of using mother tongue as a medium of instruction through a project , group discussion, symposium and to prepare a report.
- 17 To findout the influence of religions on Gandhi and Gandhi's views on religion through an assignment, seminar, group discussion etc and to prepare a report.
- 18 To familiarise the learners with the co-relation of religion and morality through conducting general discussion, seminar, quiz etc and to prepare a report.
- 19 To analyze the present religious problems in India with special reference to Gandhiji's concept of Sarvadharmā samabhava by conducting debate, general discussion, assignment etc and to prepare a report.
- 20 To familiarise the learner with Gandhi's practice of religion paticularly prayer through seminar, group discussion etc. and to prepare a report.
- 21 To analyze the basic ideas of Gandhi on rural development through an assignment, questionnaire, seminar etc and to prepare a report.
- 22 To identify problems of Indian villages and the Gandhian way of solving them through assignment, debate, seminar etc and to prepare a report.
- 23 To analyze Gandhi's views on self sufficiency and self reliance and assess how the panchayath raj system helps in attaining this through seminar, assignment etc and to prepare a report.
- 24 To make a comparative study of the major ideas of Karl Marx and Gandhi through assignment, panel discussion etc and to prepare a report.
- 25 To discuss Gandhi's views on social change through seminar, assignment, group discussion etc and to prepare a report.
- 26 To study the contemporary relevance of Gandhian concept of village swaraj through seminar, assignment, group discussion etc and to prepare a report.
- 27 To identify the nature and extend of poverty and unemployment in India through field visit, interview, project etc and to prepare a report.
- 28 To identify various types of pollution and suggested remedial measures through brain storming, discussion, experience sharing, chart preparation etc and to prepare a report.
- 29 To familiarise the learner with the causes and effects of depletion of natural resources through illustration, discussion, drawing etc.
- 30 To study the problems of deforestation and conservation movements in India through field visit, case study, news analysis etc. and to prepare a report.
- 31 To investigate the problems of water scarcity in one's own area through a project, case study, survey etc. and to prepare a report.
- 32 To familiarise the learners with Gandhi's concept of sustainable development through seminar, group discussion, symposium etc. and to prepare a report.
- 33 To identify the major environmental issues and suggest remedies through news bulletin, chart preparation, poster creation etc. and to prepare a report.

HIGHER SECONDARY- SAMPLE QUESTION

- 34 To introduce the concept of appropriate technology practiced by Gandhiji through an assignment, panel discussion , seminar etc. and to prepare a report
- 35 To familiarise Gandhian views on social and political structures of Sarvodaya order through assignment, group discussion, illustration etc. and to prepare a report.
- 36 To familiarise Gandhiji's views on economic and moral aspect of Sarvodaya through group discussion, brain storming , symposium etc. and to prepare a report.

www.StudyGuideIndia.com

Design of the Question Paper

WEIGHTAGE TO CONTENT

Sl.No.	Clusters of CO's/Content area (unit)	No of Questions	Score	% Score
1	1,2,3	2	6	10
2	4,5,6,7,8,9,10	3	12	20
3	11,12,13,14,15,16	3	9	15
4	17,18,19,20	2	6	10
5	21,22,23,24,25,26	3	12	20
6	27,28,29,30,31,32,33,34	4	12	20
7	35,36	2	3	5
Total		19	60	100

WEIGHTAGE TO TYPES OF QUESTIONS

Sl.No.	Type of Questions	No. of Questions	Score	% Score
1	Objectives	4	7	12
2	Short Answer	12	36	60
3	Essay	3	17	28
4	Others	Nil	Nil	Nil
Total		19	60	100

BLUE PRINT

Sl.No	Unit/CO	Type of questions			
		Objective	Short Answer	Essay	Total
1	1,2,3	2	4	Nil	6
2	4,5,6,7,8,9,10	2	4	6	12
3	11,12,13,14,15,16	1	8	Nil	9
4	17,18,19,20	Nil	6	Nil	6
5	21,22,23,24,25,26	Nil	6	6	12
6	27,28,29,30,31,32,33,34	1	6	5	12
7	35,36	1	2	Nil	3
Total		7	36	17	60

**HIGHER SECONDARY COURSE
SAMPLE QUESTION PAPER**

GANDHIAN STUDIES

Total Score: 60

Time 2 Hrs

Std. XII

INSTRUCTIONS

- 1 Read questions carefully before answering the questions.
- 2 Maximum time allowed is 2 hours 15 minutes, including cool off time.
- 3 First 15 minute is cool off time during which you should not answer the questions. This time is meant to read the questions carefully.

1 In 'Hind Swaraj' Gandhiji expressed his ideas about swaraj and its various levels. He suggested 'swaraj' for the attainment of complete independence. Do you think that present parliamentary system in India is capable to achieve the real swaraj? Comment on it.

“ഹിന്ദ് സ്വരാജ്” എന്ന പുസ്തകത്തിൽ ഗാന്ധിജി സ്വരാജിനേയും അതിന്റെ വിവിധതലങ്ങളേയും പറ്റി പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ട്. പൂർണ്ണ സ്വാതന്ത്ര്യം ലഭ്യമാക്കുന്നതിനായി ‘സ്വരാജ്’ പ്രാവർത്തികമാക്കണമെന്ന് പറയുന്നു. ഇന്ത്യയുടെ ഇന്നത്തെ പാർലമെന്ററി വ്യവസ്ഥ പൂർണ്ണ സ്വരാജ് നേടുന്നതിന് ഉതകുന്നതാണോ? വിലയിരുത്തുക (4)

2 From the following three tables choose the apt combination based on Gandhian concept
താഴെകൊടുത്തിരിക്കുന്ന പട്ടികയിൽ നിന്നും ഗാന്ധിയൻ ആശയങ്ങൾക്കനുസൃതമായി ഉചിതമായവ സമന്വയിപ്പിക്കുക

A	Modern Civilisation	Political ideology	Moral	
B	True Civilisation	Physical labour	Bodily welfare	
C	Bread labour	Mechanisation	Use and service of neighbourhood	
D	Swedish	Simple living	Basic needs	(4)

3 Industrialisation accelerated the development activities. In the name of development much damage is done to the nature. Identify the evils of industrialisation in our society.

വ്യവസായവൽക്കരണം വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് ആക്കംകൂട്ടി. എന്നാൽ വികസനത്തിന്റെ പേരിൽ നടന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ പ്രകൃതിയിൽ ഗരുതരമായ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഉളവാക്കി. ഇവ എന്തൊക്കെയാണെന്ന് കണ്ടെത്തുക (2)

4 Centralised economics system will lead to the centralisation of political power and exploitation. Gandhiji recommends decentralisation in order to overcome this problem. Point out the advantages of a decentralised economy in your opinion.

കേന്ദ്രീകൃത സമ്പദ്വ്യവസ്ഥ അധികാര കേന്ദ്രീകരണത്തിനും ചൂഷണത്തിനും വഴിയൊരുക്കും. ഇതിനു പരിഹാരമായി വികേന്ദ്രീകൃത സമ്പദ് വ്യവസ്ഥയാണ് ഗാന്ധിജി നിർദ്ദേശിക്കുന്നത്. നിങ്ങളുടെ വീക്ഷണത്തിൽ സാമ്പത്തികവികേന്ദ്രീകരണത്തിനുള്ള മേന്മകൾ കണ്ടെത്തുക. (2)

5 By accepting the Biblical message "You should earn your bread with the sweat of your brow", Gandhiji developed his economic theory of 'Bread labour' and it became one of the most fundamental principles. Comment it in your own words.

ബൈബിളിലെ പ്രധാനസന്ദേശങ്ങളിലൊന്നായ 'നിന്റെ വിയർപ്പുകൊണ്ട് നീ നിന്റെ അപ്പം കണ്ടെത്തുക' എന്നതിനെ ആസ്പദമാക്കി ഗാന്ധിജി തന്റെ പ്രധാന സാമ്പത്തിക സിദ്ധാന്തങ്ങളിലൊന്നായ 'ബ്രഡ് ലേബർ' രൂപവൽക്കരിച്ചു. ഈ സിദ്ധാന്തത്തെ നിങ്ങളുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ വിവരിച്ചുകൊടുക്കുക. (6)

6 Gandhiji's 'Basic education' is fundamentally different from conventional education scheme in its teaching/learning process. Identify the special feature of basic education.

ഗാന്ധിജിയുടെ 'അടിസ്ഥാന വിദ്യാഭ്യാസ' രീതി പരമ്പരാഗത വിദ്യാഭ്യാസ പദ്ധതിയിലെ പഠന ബോധനരീതിയിൽ നിന്ന് വേറിട്ടുനിൽക്കുന്നു. 'അടിസ്ഥാന വിദ്യാഭ്യാസ'ത്തിന്റെ പ്രധാന സവിശേഷത കണ്ടെത്തുക (1)

7 Realising the drawbacks of the colonial education, Gandhiji developed a new scheme of education aiming at an all round development of all. Compare this education scheme with newly introduced learner centered system of education

കൊളോണിയൽ വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ ന്യൂനതകൾ ബോധ്യപ്പെട്ട ഗാന്ധിജി സർവ്വരുടേയും സമഗ്ര വികസനത്തിനുകുന്ന ഒരു നൂതന വിദ്യാഭ്യാസസമ്പ്രദായം രൂപപ്പെടുത്തി. അടുത്തകാലത്തായി നടപ്പിലാക്കിവരുന്ന വിദ്യാർഥി കേന്ദ്രീകൃതമായ പഠനരീതിയുമായി ഇതിനെ താരതമ്യപ്പെടുത്തി കുറിപ്പ് തയ്യാറാക്കുക (4)

8 In Gandhiji's education scheme the importance of medium of instruction is specified. Considering the merits and limitations of this will you recommend it at the higher secondary level. Give your reasons.

ഗാന്ധിജിയുടെ വിദ്യാഭ്യാസ രീതിയിൽ ബോധന മാധ്യമത്തിന്റെ പ്രാധാന്യം എടുത്തു പറയുന്നുണ്ട്. ഈ മാധ്യമത്തിന്റെ സാധ്യതകളും പരിമിതികളും വിലയിരുത്തി ഹയർ സെക്കന്ററി തലത്തിൽ ഇത് എത്രമാത്രം അഭികാമ്യമാണെന്ന് വിവരിച്ചുകൊടുക്കുക. (4)

9 Religious intolerance became one of the challenging problems in the present day society. Gandhiji considered 'Sarvadharmasamabhava' as an alternative for this crisis. Is it a practical solution in our society.

ഇന്നത്തെ സമൂഹത്തിൽ മതങ്ങളുടെ സഹിഷ്ണുതയില്ലായ്മ വലിയ വെല്ലുവിളികൾ ഉയർത്തുന്നു. ഇതിനു പരിഹാരമായി ഗാന്ധിജി നിർദ്ദേശിക്കുന്ന 'സർവ്വധർമ്മ സമഭാവം' ഇപ്പോഴത്തെ സാഹചര്യത്തിൽ എത്രമാത്രം പ്രായോഗികമാണ്. (3)

10 Gandhiji considered that " as food is necessary for the body, prayer is necessary for soul". Both prayer and fasting go together. He practised it throughout his life which made him a notable person comment on it.

ഗാന്ധിജിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ ശരീരത്തിന് ഭക്ഷണമെന്നതുപോലെ ആത്മാവിന് പ്രാർത്ഥന അനിവാര്യമാണ്. പ്രാർത്ഥനയും ഉപവാസവും പരസ്പരപൂരകങ്ങളാണ്. ജീവിതത്തിലുടനീളം ഇത് പ്രാവർത്തികമാക്കുക വഴി ഗാന്ധിജി ശ്രദ്ധേയനാവുകയും ചെയ്തു. ചർച്ച ചെയ്യുക. (3)

11 According to Gandhiji the need of the present day is to revive the traditional values. He also recommend constructive programme as a way to achieve this goal. Identify the tradition and mention some of its features.

ഗാന്ധിജിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഈ കാലഘട്ടത്തിന്റെ ആവശ്യകത പരമ്പരാഗത മൂല്യങ്ങളുടെ പുനരുജ്ജീവനമാണ്. ഇതിനായി അദ്ദേഹം ഒരു ബൃഹത് കർമ്മ പരിപാടിയും ആവിഷ്കരിച്ചു. ഗാന്ധിജി വിഭാവനം ചെയ്ത പരമ്പരാഗത മൂല്യങ്ങൾ തിരിച്ചറിഞ്ഞ് അതിന്റെ സവിശേഷതകൾ കണ്ടെത്തുക (3)

- 12 For fulfilling the need of self sufficiency and self reliance, Gandhiji introduced Panchayathi raj system. Even after 50 years of independence how far we could reach at the goal. Evaluate.

സ്വയം പര്യാപ്തതയും സ്വാശ്രയത്വവും കൈവരിക്കുന്നതിനായി ഗാന്ധിജി വിഭാവനം ചെയ്ത പഞ്ചായത്തിരാജ് സിസ്റ്റം, സ്വാതന്ത്ര്യാനന്തര ഭാരതത്തിൽ അമ്പതു വർഷത്തിനുശേഷം എത്ര മാത്രം കൈവരിക്കാനായി വിലയിരുത്തുക. (3)

- 13 Both Karl Marx and Gandhiji are very famous philosophers of a century. With regard to social change they agree on one point but differs in methods. Make a comparative study of these two ideologies and which one you prefer as more practical. Give your reasons.

കാറൽ മാർക്സും ഗാന്ധിജിയും ഒരേ നൂറ്റാണ്ടിലെ ലോകം കണ്ട മഹാനായ രണ്ട് ദാർശനികരാണ്. സാമൂഹിക മാറ്റത്തെ സംബന്ധിച്ച് രണ്ടു പേർക്കും സമാനമായ ഒരു കാഴ്ചപ്പാടും പ്രായോഗികമായി വ്യത്യസ്തതവഴികളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഈ രണ്ടു പ്രത്യയശാസ്ത്രങ്ങളേയും താരതമ്യം ചെയ്യുക. ഇതിൽ നിങ്ങൾക്ക് പ്രായോഗികമായി നിങ്ങൾക്ക് തോന്നുന്നത് ഏത് കാരണങ്ങൾ നിരത്തുക.(6)

- 14 In Kerala, Plachimada is famous for a dispute with the Coco Cola company because this company is responsible for a major type of pollution. Findout the pollution (Air pollution, Noise pollution, water pollution)

കേരളത്തിൽ പ്ലാച്ചിമടയിലെ കൊക്കോക്കോള കമ്പനിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടുള്ള വിവാദം ഏത് മലിനീകരണം സംബന്ധിച്ചുള്ളതാണ്. (അന്തരീക്ഷമലിനീകരണം, ശബ്ദമലിനീകരണം, ജലമലിനീകരണം) (1)

- 15 Urbanisation and deforestation causes many severe problems in the environment. The decrease in natural resource is directly proportional to an increase in population. Identify the various type of depletion and suggest your solution for solving it.

നഗരവത്കരണവും വനനശീകരണവും പ്രകൃതിയിൽ ഗുരുതരമായ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഉളവാക്കുന്നു. പ്രകൃതിവിഭവങ്ങളുടെ ശോഷണം ജനസംഖ്യാവർദ്ധനവുമായി നേർ അനുപാതത്തിലാണ്. വിവിധ ശോഷണമേഖലകൾ കണ്ടെത്തി അവയ്ക്കുള്ള നിങ്ങളുടെ പരിഹാര നിർദ്ദേശങ്ങൾ രേഖപ്പെടുത്തുക. (4)

- 17 We are ready to admit that present model of development will create serious threats in our society. We are forced to think in terms of an alternative development approach in tune with the holistic approach of Gandhiji. It is popular all over the world. Is it a real alternative in your vision. Substantiate.

ഇന്നത്തെ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പലതും നമ്മുടെ സമൂഹത്തിൽ അതി ഗുരുതരമായ പ്രശ്നങ്ങൾക്ക് വഴിയൊരുക്കുന്നുണ്ട്. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ ഒരു ബദൽ വികസനമാർഗങ്ങളെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കാൻ നമ്മൾ നിർബന്ധിതരാകുന്നു. ഇത് എത്തിച്ചേരുന്നത് ഗാന്ധിജിയുടെ സമഗ്രവികസനം എന്ന ആശയത്തിലാണ്. ഈ ബദൽ സംവിധാനം പ്രായോഗികമാണ് എന്ന നിങ്ങൾക്ക് അഭിപ്രായമുണ്ടോ. വ്യക്തമാക്കുക. (5)

- 18 Gandhiji placed one of the following as the centre of Sarvodaya social order. Identify it.

((a) Society, (b) Individual, (c) government)

താഴെതന്നിരിക്കുന്നതിലേതിനെയാണ് ഗാന്ധിജി തന്റെ സർവ്വോദയ സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥിതിയുടെ കേന്ദ്രമായി കാണുന്നത്. ((എ) സമൂഹം, (ബി) വ്യക്തി, (സി) ഗവൺമെന്റ്)

19 Gandhiji visualised an ideal social order which fundamentally differs from the prevailing concept of welfare 'greatest good of the greatest number'. Findout the difference.

ഗാന്ധിജിയുടെ ആദർശ സമൂഹം നിലവിലുള്ള ക്ഷേമസങ്കല്പമായ “കൂടുതൽ ആളുകളുടെ കൂടുതൽ നന്മ” എന്ന വാദത്തിൽ നിന്നും വ്യത്യസ്തമാണ്. വ്യത്യാസങ്ങൾ കണ്ടെത്തുക. (2)

www.StudyGuideIndia.com

SCORING INDICATORS

Qn.No.	Scoring Indicators	Score	Total Score
1	Define Swaraj Comparison Swaraj with the present system	1 3	4
2	a Modern civilisation - Mechanisation - Bodily welfare b True civilisation - Simple living - Moral growth c Bread labour - Physical labour - Basic Needs d Swadesi - Political ideology - Use and service of Neighbour	$\frac{1}{2}+\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}+\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}+\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}+\frac{1}{2}$	4
3	Evils of industrialisation- any four	$4 \times \frac{1}{2}=2$	2
4	Advantage of decentralised economy - any four	$4 \times \frac{1}{2}=2$	2
5	To live man must work Definition of bread labour Substantiating the ideology	1 1 4	6
6	Craft centeredness	1	1
7	Basic education (identify) Comparing with new pedagogy	1 3	4
8	Identifying as mother tongue Comments	1 3	4
9	Respect for all religions Comments	1 3	4
10	Fasting and prayer are aid to practice religion (identify) Comment	1 2	3
11	Identify as village reconstruction Features	1 2	3
12	Identifying Panchayati raj Evaluation	1 2	3
13	Identifying as Ends and means Comparing Substantiating arguments	1 2 3	6
14	Identifying water pollution	1	1
15	Identifying four poverty evaluation	$4 \times \frac{1}{2}=2$	2
16	Identify depletion of natural resources Giving solutions	1 3	4
17	Identifying sustainable development Holistic approach Substantiating	1 2 2	5
18	Individual as the centre	1	1
19	Sarvodaya Finding of difference	$\frac{1}{2}$ $1 \frac{1}{2}$	2

QUESTIONWISE ANALYSIS

Qn. No	CO	Mental process	Type of Qn	Score	Time
1	1	4,6,9	Short Answer	4	10
2	2,3,7,9	1,3,4	Objective	4	5
3	4,6	2,4	Short Answer	2	3
4	4,5	2,4,7	Short Answer	2	3
5	4,7,9	2,4,7,9,10	Essay	6	15
6	13,14,15	1,6	Objectives	1	1
7	11,12,13	2,3,4,7	Short Answer	4	10
8	14,16	2,4,5,8,9	Short Answer	4	10
9	19	6,7,10	Short Answer	3	5
10	17,18,20	2,4,6,9	Short Answer	3	5
11	10,21,22	3,4,8	Short Answer	3	5
12	23,26	2,4,6,10	Short Answer	3	5
13	24,25	1,2,3,4,10	Essay	6	15
14	28,33	2,4	Objective	1	1
15	27	2,3,5,6	Short Answer	2	3
16	29,30,31,33	2,3,4,6	Short Answer	4	10
17	32,34	2,3,5,6,8	Essay	5	10
18	35,36	2,4,5	Objective	1	1
19	35,36	3,4,6,9	Short Answer	2	3
Total				60	120